

LUND UNIVERSITY

Facklig medlemstillströmning under coronapandemin

Kjellberg, Anders

Published in:

Nio - Fem Tidskrift om arbetsliv & profession

2020

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kjellberg, A. (2020). Facklig medlemstillströmning under coronapandemin. *Nio - Fem Tidskrift om arbetsliv & profession*, 3(2), 12-15.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

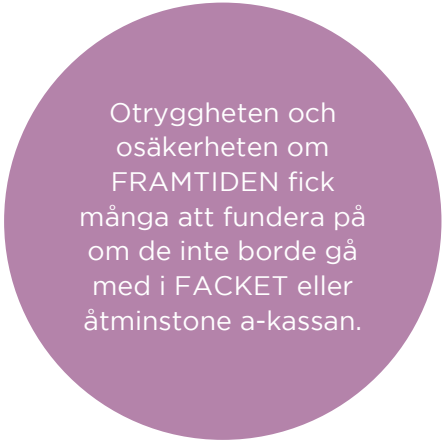
PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Facklig medlems- tillströmning

Hur kommer det sig att både fack och a-kassa fått en ÖKAD medlemstillströmning under COVID-19-PANDEMIN? Sociologen Anders Kjellberg har ANALYSERAT den fackliga organisationsgradens förändring.

När coronapandemin slog till under våren 2020 förändrades människors liv och arbete radikalt. Att hålla avstånd till andra, inte träffa de äldre, jobba hemifrån, bli uppsagd eller korttidspermitterad hörde till det som kastade om livet för många. Inom sjukvården och äldreboenden blev arbetsituationen otryggare och stressigare än någonsin. Tusentals som drabbades av sjukdomen överlevde inte.

Otryggheten och osäkerheten om framtiden fick många att fundera på om de inte borde gå med i facket eller åtminstone a-kassan. Ingen kunde ju förutsäga hur smittspridningen skulle utvecklas eller följderna för arbetsmarknaden. Många stod utanför fack och a-kassor sedan det stora fackliga medlemsras och de ännu större medlemsförluster som a-kassorna gjorde efter alliansregeringens chockhöjning av a-kasseavgifterna 1 januari 2007. Dessförinnan var närmare 90 procent av löntagarna (inklusive arbetslösa) med i a-kassan. Ännu vid årsskiftet 2019/2020 var denna andel nere på omkring 75 procent och drygt 1,2 miljoner stod utanför a-kassan med allt vad det innebar för individen och samhället när den ekonomiska konjunkturen brant vände nedåt.

Otryggheten och osäkerheten om FRAMTIDEN fick många att fundera på om de inte borde gå med i FACKET eller åtminstone a-kassan.

CORONAKRISEN BRYTER UT

När coronakrisen bröt ut under mars 2020 valde regeringen att omgående förbättra villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Såväl arbetskravet som medlemskravet sänktes, det vill säga tiden man måste ha arbetat respektive ha varit medlem för att ha rätt till ersättning vid arbetslöshet. Dessutom höjdes ersättningen. Allt detta gjorde det mer attraktivt att tillhöra en a-kassa.

Medlemstillströmningen steg kraftigt i takt med att varslen om uppsägningar accelererade. Bara under mars tillkom cirka 127 000 medlemmar, varav de fackliga

Bussar med TCO-propaganda, 1964. Foto: Foto-Herrried.

a-kassorna svarade för 112 000. Det var nästan fyra gånger mer än fackens tillväxt om cirka 30 000 yrkesverksamma medlemmar.

Coronakrisen drabbade inledningsvis främst hotell- och restaurangbranschen och delar av handeln och transportsektorn. Handelsanställdas a-kassa fick under mars och april 2020 18 100 fler medlemmar. Akademikerkassan AEA ökade under de båda månaderna med ca 30 100 medlemmar. Tidningen *Kollega* rapporterade 25 mars under rubriken ”Rekordmånga går med i Unionens a-kassa” att antalet medlemmar de senaste dagarna ökat med mer

Inte BARA
a-kassorna utan
också fackförbunden
upplevde under
CORONAKRISEN
en stark medlems-
tillströmning.

än 1 000 personer per dag. Både fackförbundet Unionen och dess a-kassa omfattar tjänstemän inom bland annat handel, resebyråer, hotell, restauranger, evenemangs- och transportföretag (inklusive kabinpersonal inom flyget) samt konsultföretag, som alla drabbades hårt redan från första början.

Inte bara a-kassorna utan också fackförbunden upplevde under coronakrisen en stark medlemstillströmning. En del av förklaringen är att facken förhandlar vid uppsägningar och ingår avtal om turordningslistor, samtidigt som de försöker begränsa antalet som sägs upp. Hit hör även avtal om korttidsarbete, centrala omställningsavtal och MBL-förhandlingar. De flesta fackförbunden har dessutom inkomstförsäkringar

som ett viktigt komplement till a-kassan. Även i andra avseenden kan facket fylla viktiga uppgifter under kärva tider, till exempel genom förhandlingar och rättshjälp vid tvister mellan anställda och arbetsgivare. Under högkonjunkturer är det lättare för individen att byta arbetsgivare om förhållandena hos den nuvarande uppfattas som oacceptabla.

Under coronakrisen blev arbetssituationen inom vård och omsorg mycket ansträngd samtidigt som oron för att smittas av viruset växte bland både personal och boende inom äldreomsorgen. Kommunal kritiserade det utbredda bruket av timvikarier och agerade på flera sätt för att tillvarata personalens intressen och vann allmänhetens sympatier.

MEDLEMSTILLSTRÖMNING TILL FÖRBUNDEN

Den starka medlemstillströmningen till LO-förbunden avviker markant från utvecklingen under de femton föregående åren. Kommunal var det LO-förbund som mars-april uppvisade störst medlemsökning: drygt 6 200 fler medlemmar. Relativt sett steg medlemstalet under mars och april mest hos Musikerna (+15,5 procent) och Hotell & Restaurang Facket (+11 procent). Att just dessa LO-förbund ledde uppgången är logiskt med tanke på att deras branscher drabbades värst av krisen. Musikerna genom att ett stort antal evenemang ställdes in, hotellen genom avbokningar och få nya hotellgäster, restaurangerna eftersom gästerna till en början minskade avsevärt. Delar av handeln upplevde ett kraftigt försäljningsbortfall, medan det var tvärtom i dagligvaruhandeln. Sammanlagt ökade medlemstalen i fackförbunden under mars och april med drygt 58 000.

TCO svarade för den största medlemsökningen (27 000), därefter kom LO (19 800) och sedan Saco (9 800). Det fristående fackförbundet *Ledarna* ökade med 1 500 medlemmar. Unionen stod i en klass för sig med 23 700 fler medlemmar. Det utgjorde drygt sex tiondelar av tjänstemannafackens samlade medlemsökning under dessa månader.

A-kassornas medlemstillväxt under mars och april var i flera fall mångdubbelt större än fackens även om dessa också ökade stort. Det är inte förvånande med tanke på att oron för den framtida försörjningen snabbt tilltog i stora löntagargrupper. De flesta a-kassorna ökade minst tre gånger så mycket som motsvarande fackförbund.

Medlemsförändringar under mars och april 2020.

A-kassa / förbund	A-kassa		Fackförbund	
Hotell & Restaurang	+17 500	+23,6%	+2 900	+11,0%
Handels	+18 100	+10,9%	+5 700	+4,7%
Unionen	+57 300	+8,7%	+23 700	+4,2%
Byggnads	+7 700	+6,5%	+500	+0,6%
Transport	+5 400	+6,0%	+800	+1,7%
Elektrikerna	+1 700	+6,0%	+60	+0,3%
Journalisterna	+500	+4,9%	+50	+0,5%
AEA (Saco)	+30 100	+4,2%	+9 800	+2,5%
Ledarna	+3 000	+3,8%	+1 500	+1,6%
Seko	+2 600	+3,4%	+600	+0,8%
Fastighets	+1 500	+3,4%	-8	0%
Finans & Försäkring	+1 600	+3,3%	+700	+1,9%
Kommunal	+14 900	+2,6%	+6 250	+1,2%
Vision	+3 700	+2,6%	+1 900	+1,3%
Livs	+700	+2,4%	+200	+0,8%
ST	+1 800	+2,4%	+500	+0,7%

Även tjänstemännens a-kassor ökade sina medlemstal betydligt mer än motsvarande fackförbund.

Sammanlagt växte de fackliga a-kassorna med närmare 178 100 medlemmar under mars och april 2020.

Det var ungefär tre gånger så mycket som de fackliga organisationernas medlemstillväxt om drygt 58 000.

Redan under maj avtog medlemstillströmningen starkt till de fackliga a-kassorna. De ökade då med ”endast” 16 000 personer (mot 112 000 under mars och 66 000 under april) och under juni med färre än 10 000 och därefter bara några tusen per månad.

Under finanskrisen 2008–2010 var läget radikalt annorlunda. Under mars 2009 träffades centrala krisavtal inom industrin. Men trots den djupa krisen uteblev den gången medlemstillströmningen till fack och a-kassor. Förklaringen är att a-kasseavgifterna fram till januari 2014 var kraftigt förhöjda och steg dessutom kraftigt när arbetslösheten ökade.

SLUTORD

I Den svenska modellen i en oviss tid (*Arena Idé* 2020) konstaterade jag att den fackliga organisationsgraden 2019 för första gången på många år inte längre gick ned. Den var oförändrat 68 procent (60 procent bland arbetare och 72 procent bland tjänstemän). Om den kommer att stiga 2020 återstår att se men det är inte omöjligt. Flera av de grupper som initialt drabbades värst av krisen tillhör dem med lägst facklig anslutning. Dit hör tidsbegränsat anställda, ungdomar, utrikes födda och anställda i privata tjänstenäringar som hotell och restaurang. I betydande utsträckning överlappar de varandra. Rent matematiskt tenderar en minskad sysselsättning hos dessa grupper att höja organisationsgraden bland dem som behåller sina jobb.

Å andra sidan försvagas såväl fackens som individens förhandlingsposition under tider av hög arbetslöshet med följd att andelen tidsbegränsat anställda – inte minst i de mest osäkra anställningsformerna – återigen kan komma att öka. Samtidigt får de fackliga organisationerna svårare att hävda sig gentemot arbetsgivarna. Inget av detta främjar på sikt en hög facklig anslutning. Det gör inte heller det uppluckrade anställningsskydd som förväntas bli konsekvensen av januariavtalet 2020 mellan regeringen, Liberalerna och Centern.

Av: [Anders Kjellberg](#), professor i sociologi vid Lunds universitet.

NIO – FEM

TIDSKRIFT OM ARBETSLIV & PROFESSION

NR 2 • 2020

CORONA &
ARBETSLIVET

FACKLIG MEDLEMSTILLSTRÖMNING UNDER CORONAPANDEMIN/[INTERVJU MED ARBETSTERAPEUT MARIE CARLSSON](#)/KAN VI VACCINERAS MOT KONSPIRATIONSTEORIER?/DÖDEN OCH MODERNITETEN

Innehåll Nr 2 2020

- 5** **Ledare** Av: Leif Jacobsson
- 6** **Notiser**
- 8** **Intervju med arbetsterapeut Marie Carlsson** Av: Leif Jacobsson
- 12** **Facklig medlemstillströmning under coronapandemin**
Av: Anders Kjellberg
- 16** **Det nya normala – arbetslivet under och efter pandemin**
Av: Lena Lid Falkman
- 20** **Kan vi vaccineras mot konspirationsteorier?** Av: Annika Rabo
- 26** **Bildsidor**
- 28** **Spanska sjukan speglad i Läkartidningen** Av: Leif Jacobsson
- 32** **Vem kan vi lita på?** Av: Ester Pollack
- 36** **Döden och moderniteten** Av: Per Magnus Johansson
- 38** **Recensioner**
- 40** **Sista sidan**

Skribenter i Nio-Fem Nr 2 2020

Annika Rabo/Anders Kjellberg/Ester Pollack/Per Magnus Johansson/Leif Jacobsson/Lena Lid Falkman

Omslagsbild: Våtplåtsfotografi av Aron Mattsson. Modell Henrik Maltzman.

NIO-FEM

TIDSKRIFT OM ARBETSLIV & PROFESSION

Ansvarig utgivare

Lars-Erik Hansen

lars-erik.hansen@tam-arkiv.se

Redaktör

Leif Jacobsson

leif.jacobsson@tam-arkiv.se

Bildredaktör

Andreas Lindahl

Layout

Karin Didring

mejlatill@didring.se

Grafisk form

Melissa Rydquist

Illustratörer

Maria Jonsson, Ulf Lundkvist med flera

Omslag

Omslagsbild: Våtplåtsfotografi
av Aron Matsson.

Tryck

Östertälje tryckeri

ISSN 2001-9688

Nio-Fem är en tidskrift som ges ut av TAM-Arkiv och som tidigare hette *TAM-Revyn*.

Tidskriften innehåller artiklar om tjänstemanna- och akademikerrörelsernas historia och nutid, olika yrkesgrupper och arbetslivets förändring, rapporter och forskning, aktuellt på TAM-Arkiv och lyfter fram källmaterial ur arkiven.

Tidskriften utkommer 2-3 ggr/år.

TAM-ARKIVS MEDLEMMAR

Akademikerförbundet SSR

Akavia (tidigare Civilekonomerna)

DIK

Fackförbundet ST

Finansförbundet

Forena

Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter (FSA)

Förbundet Folkhögskollärarna

Förhandlings och samverkansrådet PTK

Försvarsförbundet

Journalistförbundet

Kyrkans Akademikerförbund (KyrkA)

Läkarförbundet

Läraryrket förbundet

Lärarnas Riksförbund (LR)

Naturvetarna

Nordic Financial Union (NFU)

Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR)

Polisförbundet

Fysioterapeuterna

Sjöbefälsföreningen Offentliganställda (SBFO)

SRAT

Svenska Läkaresällskapet

Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)

Sveriges Ingenjörer

Sveriges Psykologförbund

Sveriges Skolledarförbund

Sveriges Tandläkarförbund

Sveriges universitetslärare och forskare (SULF)

Teaterförbundet (TF)

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

Tull-Kust

Unionen

Vision

Vårdförbundet